

УДК 811.111:371.314.6

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ РОБОТИ

Безвін Ю. Г.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Анотація. Методика формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами проектної роботи була створена з метою оптимізації процесу навчання майбутнього викладача, який опосередковано через діяльність, яку він виконує, має стати взірцем для своїх студентів як інтелектуально розвинена особистість, цікавий співрозмовник для представників інших культур та своїх студентів. У статті описуються етапи проведення методичного експерименту, метою якого була перевірка ефективності запропонованої методики. За допомогою методів математичної статистики інтерпретовано результати експерименту, які підтверджують висунуту гіпотезу, що досягти високого рівня сформованості соціокультурної компетентності майбутніх викладачів англійської мови можна за умови обґрунтованого відбору соціокультурного матеріалу, застосування відповідної системи вправ і проектних завдань й оптимальної організації навчання. На основі отриманих даних до- та післяекспериментального зрізів щодо результативності двох варіантів методики, які відрізняються співвідношенням вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, та на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким проектом, зроблено висновки, що перший варіант є ефективнішим, оскільки після експериментального навчання саме за першим варіантом майбутні викладачі англійської мови мають вищі показники рівня сформованості соціокультурної компетентності.

Ключові слова: методичний експеримент, майбутні викладачі англійської мови, соціокультурна компетентність, результати експерименту, рівень сформованості соціокультурної компетентності.

Безвін Ю. Г. Сумской государственной педагогический университет им. А.С. Макаренко

Экспериментальная проверка эффективности методики формирования социокультурной компетентности у будущих преподавателей английского языка средствами проектной работы

Аннотация. Методика формирования социокультурной компетентности у будущих преподавателей английского языка средствами проектной работы была создана с целью оптимизации процесса обучения будущего преподавателя, который опосредованно через осуществляемую деятельность, должен стать образцом для своих студентов в качестве развитой личности, интересного собеседника для представителей других культур и для своих студентов. В статье описаны этапы проведения методического эксперимента, целью которого была проверка эффективности разработанной методики. С помощью методов математической статистики интерпретированы результаты эксперимента, которые подтверждают гипотезу, что достичь высокого уровня сформированности социокультурной компетентности у будущих преподавателей можно при условии обоснованного отбора социокультурного материала, использования соответствующей системы упражнений и проектных заданий и оптимальной организации обучения. На основе полученных данных до- и послеэкспериментального обучения относительно результативности двух вариантов методики, которые отличаются соотношением упражнений на снятие трудностей навигации веб-сайтов, содержащих новостные статьи, и на снятие трудностей работы

над інформаційно-дослідницьким проектом, зроблено висновки, що перший варіант є більш ефективним, так як після експериментального навчання саме по першому варіанту майбутні викладачі мають більш високі показники рівня сформованості соціокультурної компетентності.

Ключевые слова: методичний експеримент, майбутні викладачі англійської мови, соціокультурна компетентність, результати експерименту, рівень сформованості соціокультурної компетентності.

Bezvin I. Sumy A.S. Makarenko State Pedagogical University
Experimental Testing on Methodology Efficiency of Forming the Future University English Teachers' Socio-cultural Competence through Project Work

Abstract. Introduction. The training of future university teachers of English is aimed at forming intellectually developed knowledgeable personality who can be an example for their students and an interesting companion for representatives of other cultures. Thus, forming the socio-cultural competence is the essential part of future university teachers education. This requires the developed methodology of forming their socio-cultural competence. **Purpose.** To formulate the experimental hypothesis, to describe the stages of the experiment, to summarize and interpret pre- and post experimental data. To determine the more effective variant of the methodology. **Methods.** Comparing two variants of the methodology which differ in the ratio of the exercises aimed at overcoming the difficulties of the news websites navigation and aimed at overcoming the difficulties of working on Information and Research type of project; interpreting the results of the experimental tests with the help of the mathematical statistics methods. **Results.** The suggested experimental hypothesis based on such factors as the criteria for socio-cultural learning materials selection, the efficiency of the developed system of exercises and project activities and the appropriate learning process model have been scientifically well-grounded. The variables and invariables are explained. After comparing the two variants of the developed methodology this study revealed that the first variant of the methodology turned out to be more effective as the future university teachers who were taught according to it showed the higher skills formation level of socio-cultural competence. **Conclusion.** All things considered, the experimental testing proves the effectiveness of the methodology of forming the socio-cultural competence of future university teachers of English through project work, as well as the effectiveness of the developed systems of exercises. The implementation of the methodology will provide a logical transfer to forming the other components of linguosociocultural competence through other types of project work.

Keywords: methodological experiment, future university teachers of English, results of the experiment, experimental studying, level of the developed socio-cultural skills.

Постановка проблеми. З огляду на існування освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти – “магістр”, який здобувається на основі освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” і передбачає оволодіння відповідною освітньо-професійною програмою та набуття компетентностей для виконання завдань інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, а саме навчання своїх студентів у подальшій педагогічній діяльності, питання підготовки кваліфікованих майбутніх викладачів англійської мови (АМ) є актуальним. Зокрема, актуальною є проблема формування їх соціокультурної компетентності (СКК) як складової лінгвосоціокультурної компетентності. В той час, як соціолінгвістична компетентність є більш розробленим компетентом, а соціальна більше спрямована на вивчення відносин у соціумі, СКК недостатньо розроблена, вона має на меті вирішення таких важливих завдань, як навчати: здійснювати міжкультурне спілкування; вести діалог на рівних; уникати непорозуміння на рівні міжособистісного спілкування; вирішувати міжкультурні конфлікти. Одним із засобів оптимізації підготовки майбутнього викладача АМ вважається проектна робота. З огляду на викладене, необхідно розробити та експериментально перевірити методику формування СКК засобами проектної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування лінгвосоціокультурної компетентності, зокрема тих чи інших її компонентів, була об'єктом наукових досліджень багатьох учених: І. Л. Бім, О. В. Бирюк, Н. Ф. Бориско, Г. А. Воробйова, М. Г. Гец, І. Ю. Голуб, С. І. Ісак, Н. Б. Ішханян, О. О. Миролубова, М. Л. Писанко, В. В. Сафонові, П. В. Сисоєва, Н. К. Скляренко, О. Б. Тарнопольського, В. Н. Топалової, Т. О. Яхнюк.

Використання проектної методики/роботи (у термінології різних авторів) розглядали такі дослідники, як І. О. Зимня, Н. Ф. Коряковцева, В. В. Титова, Е. Г. Арванітопуло, Д. М. Алексєнко, А. Ю. Чуфарлічева, В. В. Стрілець та інші. Розробкою безпосередньо проектної методики для формування СКК майбутніх філологів за допомогою автентичного художнього фільму присвячено дослідження Ю. І. Трикашиної [3]. Однак питання використання проектної роботи для формування СКК майбутнього викладача АМ не було широко опрацьоване, зокрема питання використання інформаційно-дослідницького проекту з метою формування СКК майбутніх викладачів АМ є недостатньо теоретично та практично дослідженим, що і зумовлює актуальність розробленої нами методики.

Метою статті є опис методичного експерименту, проведеного для визначення ефективності запропонованої методики формування СКК у майбутніх викладачів АМ засобами проектної роботи, аналіз та інтерпретація отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Експеримент проводився за загальновизначеними етапами: організація експерименту; реалізація експерименту; констатація отриманих даних; інтерпретація отриманих даних [11]. У процесі підготовки, організації і проведення експерименту ми керувалися головними положеннями теорії методичного експерименту, розробленої Е. А. Штульманом, М. В. Ляховицьким, П. Б. Гурвичем та ін.

Організація та проведення експериментального навчання передбачали вирішення таких конкретних завдань:

- провести передекспериментальний зріз для визначення вихідного рівня сформованості СКК у майбутніх викладачів АМ;
- проаналізувати результати передекспериментального зрізу та зіставити експериментальні групи (ЕГ) щодо рівня сформованості СКК майбутніх викладачів АМ з метою визначення перспективи проведення експериментального навчання;
- провести експериментальне навчання на основі розробленої системи вправ та проектних завдань з метою визначення ефективності двох варіантів методики навчання;
- провести післяекспериментальний зріз для визначення підсумкового рівня сформованості СКК у майбутніх викладачів АМ;
- обробити та інтерпретувати результати експериментального навчання; порівняти ефективність двох запропонованих варіантів методики навчання майбутніх викладачів АМ;
- сформулювати висновки щодо ефективності розробленої системи вправ та проектних завдань, а також щодо оптимального варіанта методики формування СКК.

На етапі організації експерименту було розроблено робочу гіпотезу експериментального дослідження: досягти високого рівня сформованості СКК у майбутніх викладачів АМ на заняттях з навчальної дисципліни "Практика усного та писемного мовлення" можливо за таких умов:

- 1) застосування розробленої системи вправ з використанням спеціально відібраного соціокультурного навчального матеріалу;
- 2) поетапної організації процесу формування СКК відповідно до етапів інформаційно-дослідницького проекту;
- 3) вибору й визначення оптимальної організації навчання, а саме визначення оптимального співвідношення кількості вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, та вправ на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким проектом.

Методичний експеримент було проведено у другому семестрі на базі: 1) магістратури Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка (СДПУ) з березня 2014 р. по травень 2014 р.; 2) магістратури Сумського державного університету (СумДУ) з лютого 2014 р. по квітень 2014 р. До експериментального навчання було залучено 35 магістрантів у двох експериментальних групах: ЕГ-1 (361) і ЕГ-2 (ПРМ-31). Структуру проведення експерименту подано у табл. 1.

Таблиця 1

Структура експерименту з формування СКК

Етапи експерименту	Кількість годин	Група	Завдання етапів	Зміст етапів
Передекспериментальний зріз	2 2	ЕГ-1 ЕГ-2	Зафіксувати рівень соціокультурних знань. Виявити вихідний рівень сформованості соціокультурних умінь. Визначити рівень здатності та готовності до міжкультурного спілкування	Організація виконання письмового завдання
Експериментальне навчання	34 34	ЕГ-1 ЕГ-2	Перевірити ефективність варіантів методики	Формування всіх виділених компонентів змісту СКК
Післяекспериментальний зріз	2 2	ЕГ-1 ЕГ-2	Виявити підсумковий рівень сформованості СКК	Організація виконання письмового завдання

На етапі підготовки нами також були визначені мета експерименту, його неварійовані та варійовані умови. *Основна мета* експерименту полягала у перевірці ефективності теоретично обгрунтованої та практично розробленої системи вправ, спрямованих на формування СКК у майбутніх викладачів АМ засобами проектної роботи за запропонованою моделлю в природних умовах на заняттях з практики усного й писемного мовлення.

За класифікацією П. Б. Гурвича, проведений нами експеримент характеризувався як базовий, природний, вертикально-горизонтальний, відкритий методичний експеримент. Навчання відбувалось за однаковими етапами проекту за умови виділення однакового часу на виконання проектних завдань у двох експериментальних варіантах без спеціального відбору студентів в умовах звичайного навчального процесу.

Експеримент проводився по вертикалі – порівнювалися рівні сформованості СКК у майбутніх викладачів АМ перед- та післяекспериментального навчання і по горизонталі – порівнювалися два варіанти методики формування СКК. Вертикальний характер експерименту надав змогу зробити висновок про загальну ефективність розробленої методики формування СКК засобами проектної роботи. Горизонтальний характер експерименту забезпечив визначення оптимальної організації процесу формування СКК.

До *неварійованих умов* експерименту належали: 1) приблизно однаковий рівень сформованості міжкультурної комунікативної компетентності у майбутніх викладачів АМ в обох експериментальних групах; 2) завдання перед- і післяекспериментальних зрізів; 3) система вправ для формування СКК засобами проектної роботи; 4) кількість годин для аудиторної і самостійної позааудиторної роботи, відведених на впровадження розробленої нами методики; 5) відібраний навчальний соціокультурний матеріал; 6) критерії оцінювання рівня сформованості СКК; 7) експериментатор.

Варійованою умовою експериментального навчання було кількісне співвідношення вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини [5], та вправ на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким проектом на підготовчому етапі проекту. До вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, належать: 1) оцінювання та порівняння зручності здійснення пошуку статей-новин на різних веб-сайтах; 2) складання глосарію термінів навігації веб-сайтів; 3) пошук суміжних статей-новин інших авторів; 4) пошук статей-новин з архівів веб-сайтів. До вправ на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким проектом відносять: 1) ознайомлення з метою проекту; 2) ознайомлення з ходом проекту та метою кожного етапу проекту; 3) визначення мети та практичної цінності кінцевого продукту. Студенти ЕГ-1 навчалися за першим варіантом методики: виконували вправи на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, та вправи на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким проектом у співвідношенні 3:1. Студенти ЕГ-2 навчалися за другим варіантом методики – виконували вправи на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, та вправи на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким проектом у співвідношенні 1:3 (див. табл. 2). Зазначимо, що суть проектної роботи в обох методиках є ідентичною.

Таблиця 2

Особливості двох варіантів методики формування СКК у майбутніх викладачів АМ

Етапи навчання	ЕГ-1	ЕГ-2
Етап I Підготовчий	Група вправ на виклик соціокультурного знання про суперечливі соціокультурні явища. Група вправ на засвоєння соціокультурних знань з виучуваної теми. Група вправ на визначення соціокультурного явища для дослідження та на розвиток стратегічних умінь виконання проектної діяльності.	
	Група вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, та на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким типом проекту у співвідношенні 3:1	Група вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, що містять статті-новини, та на зняття труднощів роботи над інформаційно-дослідницьким типом проекту у співвідношенні 1:3
Етап II Виконавчий	Група вправ на отримання соціокультурних знань, розвиток соціокультурних умінь у читанні статей-новин. Група вправ на розвиток умінь формулювання гіпотези та антигіпотези інформаційно-дослідницького проекту. Група вправ на формування соціокультурних умінь у читанні архівних статей та інших джерел. Група вправ на розвиток соціокультурної здатності та готовності критично осмислювати виучуване соціокультурне явище, на розвиток умінь використовувати набуті соціокультурні знання, навички та вміння у спілкуванні з представниками інших культур та навчання такому спілкуванню своїх студентів	
Етап III Завершальний	Група вправ на розвиток стратегічних умінь презентувати кінцевий продукт, умінь підбивати підсумки проекту та оцінювати проектну діяльність	

Перейдемо до докладної характеристики наступних етапів проведення методичного експерименту – передекспериментальний зріз, власне експериментальне навчання та післяекспериментальний зріз.

Письмові передекспериментальний та післяекспериментальний зрізи склалися з 8 тестових завдань (ТЗ): 1) завдання множинного вибору; 2) завдання з вільно конструйованою відповіддю; 3) відповіді на загальні запитання. Метою завдань була фіксація вихідного та підсумкового рівня сформованості СКК майбутніх викладачів АМ за такими об'єктами контролю: 1) володіння найактуальнішими соціокультурними знаннями; 2) сформованість соціокультурних умінь критичного читання статей-новин; 3) сформованість соціокультурних умінь критичного аналізу соціокультурного явища; 4) розвиненість здатності та готовності до соціокультурного спілкування. Максимальна кількість балів за правильне виконання всіх завдань складає 100 балів. Не були об'єктом перевірки рівень сформованості компонентів медіакомпетентності та рівень розвитку проектних умінь, оскільки цільовою для перевірки є тільки СКК.

Матеріалом перед- і післяекспериментального зрізів є відібрані фрагменти з британських та американських статей-новин [6], що містять інформацію про суперечливі соціокультурні явища у їх динаміці, а також змодельовані комунікативні ситуації спілкування з представниками інших культур та змодельовані ситуації у мабутній педагогічній діяльності.

Визначення критеріїв оцінювання рівня сформованості СКК є актуальним завданням для вирішення проблеми вимірювання та обробки результатів проведеного методичного експерименту. Для їх визначення ми врахували вимоги до рівня володіння АМ майбутніми викладачами (С1 – С2 – володіння на рівні професійного досвідченого користувача) та результати досліджень з питання контролю рівня сформованості СКК таких науковців, як О. В. Бирюк, Л. П. Голованчук, Н. Б. Ішханян, О.О. Коломінова, В. В. Стрілець, В. Н. Топалова, С. І. Шукліна. У результаті нами було визначено, що питома вага усіх чотирьох об'єктів контролю приблизно однакова, тому кількість балів на їх оцінювання не коливає значно.

Для зручності сприйняття представимо схематично критерії оцінювання рівня сформованості СКК у табл. 3.

Таблиця 3

Критерії оцінювання рівня сформованості СКК

Критерій оцінювання	Об'єкт контролю	Тестове завдання	Максимальний бал
Обсяг знань про актуальні події у світі з вивченої теми	Соціокультурні знання	ТЗ 4/ 1 – 7, 5 балів; ТЗ 4/2 – 7, 5 балів; ТЗ 5 – 15 балів	30
Вміння розуміти <i>основну думку</i> статті-новини, виражену експліцитно чи імпліцитно; оцінювати <i>збалансованість</i> статті-новини; розрізняти <i>індуктивне та дедуктивне міркування</i> ; розуміти <i>припущення автора</i> ; розрізняти у тексті статті-новини <i>зверненість</i> до: емоцій, авторитету; патріотизму, упереджень, співчуття, традицій; розпізнавати хибну аналогію, спрощення	Соціокультурні вміння критичного читання статей-новин	ТЗ 8	24
Вміння <i>робити виклик</i> раніше набутих соціокультурних знань, вміння здійснювати <i>аналіз, синтез</i> знань, вміння оцінювати ситуацію, де можливо <i>застосувати набуті знання</i> , вміння <i>формулювати власне ставлення</i> до соціокультурного явища, вміння <i>прогнозувати</i> розвиток соціокультурного явища на основі набутих раніше знань	Соціокультурні вміння критичного аналізу соціокультурного явища	ТЗ 2 – 5 балів; ТЗ 3 – 5 балів; ТЗ 6 – 10 балів	20

Продовження табл. 3

Вміння здійснювати <i>відбір</i> “безпечних тем” спілкування та вміння їх <i>обговорювати</i>	Здатність та готовність до використання набутої соціокультурної інформації у спілкуванні з представниками інших мовних спільнот	ТЗ 1 – 5 балів	26
Вміння давати <i>відповіді</i> на запитання стосовно соціокультурного матеріалу	Здатність до спілкування зі своїми студентами та навчання їх у подальшій педагогічній діяльності	ТЗ 7 – 5 балів	
Вміння <i>висловлювати</i> своє аргументоване ставлення, яке враховує переваги та недоліки обох сторін суперечливого соціокультурного явища <i>в говорінні та на письмі</i>	Готовність до соціокультурної толерантності в говорінні та письмі	ТЗ 4/3 – 16 балів	
Всього			100

Зупинимось на передекспериментальному зрізі, метою якого було перевірити вихідний рівень сформованості СКК.

Інтерпретація результатів експериментального навчання здійснюється шляхом визначення коефіцієнта навченості за кожним окремим об’єктом контролю за формулою В. П. Беспалько [1]: $K=Q/N$, де K – коефіцієнт навченості; Q – показник відповідного коефіцієнта, тобто кількість балів за правильне виконання завдання; N – максимальний показник відповідного коефіцієнта, тобто максимально можлива кількість балів. Слідом за В. П. Беспальком, достатнім вважаємо рівень виконання тесту, де коефіцієнт навченості більший або рівний 0,7 ($K \geq 0,7$) [1, с. 52–69].

Проаналізувавши дані передекспериментального зрізу за всіма об’єктами дослідження, ми дійшли висновку, що рівень сформованості СКК у 32 студентів (91,4%) є таким, що не досягає коефіцієнта навченості 0,7 [1] (див. табл. 4).

Таблиця 4

Результати показників передекспериментального зрізу

Об’єкти контролю						
Група	Соціокультурні знання	Соціокультурні вміння у критичному читанні	Соціокультурні вміння оцінювання соціокультурного явища	Здатність і готовність до міжкультурного спілкування	Загальна сума балів	Коефіцієнт навченості
	СЗ	СВКЧ	СВОСЯ	ЗГМС		
ЕГ-1	0.55	0.44	0.63	0.48	53	0.53
ЕГ-2	0.49	0.41	0.47	0.39	43.5	0.44

Наведемо приклади завдань передекспериментального зрізу.

- *You are on a holiday in the USA. You are having a Whale Watch Tour in the Atlantic Ocean in Boston. You have just met a nice couple from Spain. You are having a friendly talk. Write what topics you would discuss. Are there any topics which you find unacceptable to talk about?*

- *Look through the headlines of the news articles, posted on <http://www.bbc.co.uk/news/> and <http://www.usatoday.com>, write if you have heard about the news.*

- *Does the author use any of this in the news article: appeal to emotion/ appeal to authority/ appeal to patriotism/ appeal to prejudice/ appeal to sympathy/ appeal to tradition/ false analogy/ false cause/ oversimplification/ none.*

Після аналізу результатів передекспериментального зрізу та визначення вихідного рівня сформованості СКК нами було проведено безпосередньо експериментальне навчання, яке здійснювалось під час занять з дисципліни "Практика усного та писемного мовлення". За вимогою Е. А. Штульмана щодо організації експериментального навчання всі учасники експерименту були в однакових умовах [4]. Експериментальне навчання відбувалось у зазначений період згідно зі змістом навчання за тематичними полями, які відповідають вимогам чинної Програми з англійської мови для педагогічних інститутів та університетів у ході 12-ти аудиторних (24 год.) та 10-ти позааудиторних занять (20 год.), 2 заняття (4 год.) з яких були відведені на виконання до- та післяекспериментальних зрізів. Не всі аудиторні заняття передбачають використання Інтернету, частина роботи в режимі он-лайн з метою пошуку статей-новин передбачена на позааудиторних заняттях. Два заняття (4 години) потребують спеціально обладнаної проектором та екраном навчальної аудиторії: на першому занятті відбувається демонстрація проаналізованих електронних веб-сайтів новин США та Великої Британії; на другому занятті відбувається презентація кінцевого продукту проекту групі.

Для експериментального навчання було створено систему вправ, яка корелює з етапами інформаційно-дослідницького проекту та складається з трьох етапів: підготовчого, виконавчого та завершального. Етапи в свою чергу розподілені на стадії, які містять такі групи вправ: 1) група вправ на виклик соціокультурного знання про суперечливі соціокультурні явища; 2) група вправ на засвоєння соціокультурних знань з виучуваної теми; 3) група вправ на визначення соціокультурного явища для дослідження та на розвиток стратегічних умінь виконання проектної діяльності; 4) група вправ на отримання соціокультурних знань про найновіші події, що відбуваються у світі, розвиток соціокультурних умінь у читанні статей-новин як джерела найсучаснішої соціокультурної інформації; 5) група вправ на розвиток умінь формулювання гіпотези та антигіпотези інформаційно-дослідницького проекту; 6) група вправ на формування соціокультурних умінь у читанні архівних статей та інших джерел, таких як книги, журнали, енциклопедії, довідники, інтернет-матеріали про виучуване соціокультурне явище; 7) група вправ на розвиток соціокультурної здатності та готовності критично осмислювати виучуване соціокультурне явище, на розвиток вмінь використовувати набуті соціокультурні знання, навички та вміння у спілкуванні з представниками інших культур та навчання такому спілкуванню своїх студентів; 8) група вправ на розвиток стратегічних умінь презентувати кінцевий продукт та вмінь підбивати підсумки проекту та оцінювати проектну діяльність.

Підсумком експериментального навчання за запропонованою методикою стало проведення післяекспериментального зрізу для визначення підсумкового рівня сформованості СКК. Завдання та спосіб проведення післяекспериментального зрізу були подібними до передекспериментального зрізу та оцінювались за тією ж самою шкалою. На основі отриманих даних було визначено середній коефіцієнт навченості в двох експериментальних групах: ЕГ-1 – 0,88, ЕГ-2 – 0,71. За результатами післяекспериментального зрізу спостерігаємо зростання середнього коефіцієнта навченості за всіма об'єктами контролю та достатній рівень сформованості СКК в цілому.

Наведемо середні результати виконання студентами завдань обох зрізів у табл. 5.

Таблиця 5

**Середні показники перед- і післяекспериментального зрізів
рівня сформованості СКК в ЕГ-1 і ЕГ-2**

Індекс групи	ЕГ-1			ЕГ-2		
	до експерименту	після експерименту	Приріст	до експерименту	після експерименту	Приріст
Коефіцієнт навченості за об'єктами контролю						
Соціокультурні знання	0,55	0,9	0,35	0,49	0,74	0,25
Соціокультурні вміння у критичному читанні	0,44	0,86	0,42	0,41	0,67	0,26
Соціокультурні вміння оцінювання соціокультурного явища	0,63	0,85	0,22	0,47	0,64	0,17
Здатність і готовність до міжкультурного спілкування	0,48	0,89	0,41	0,39	0,77	0,38
Коефіцієнт навченості	0,53	0,88	0,35	0,44	0,71	0,27

Робимо висновок, що коефіцієнти навченості в групі ЕГ-1 (0,88), експеримент в якій проходив за варіантом методики А, і в групі ЕГ-2 (0,71), що навчалась за варіантом Б, є вищими від достатнього коефіцієнта навченості 0,7. Зростання середнього коефіцієнта навченості двох експериментальних групах складає: за варіантом методики А – в 1,7 разів, за варіантом методики Б – в 1,6 разів. Це свідчить про досягнення достатнього рівня сформованості СКК в обох групах і підтверджує ефективність запропонованої нами проектної методики по вертикалі.

З метою встановлення ефективнішого варіанта (А або Б) розробленої нами методики узагальнимо середні показники перед- і післяекспериментальних зрізів в обох експериментальних групах в табл. 6. На основі порівняння доходимо висновку, що оскільки загальний приріст в ЕГ-1 (0,35) є вищим, ніж в ЕГ-2 (0,27), ефективнішим слід вважати варіант А проектної методики формування СКК у майбутніх викладачів АМ (див. табл. 6).

Таблиця 6

Узагальнені середні показники перед- і післяекспериментальних зрізів

Індекс групи	Показник за варіантом	Перед	Після	Приріст
ЕГ-1	А	0,53	0,88	0,35
ЕГ-2	Б	0,44	0,71	0,27

Достовірність і об'єктивність емпіричних даних нами було перевірено за допомогою багатфункціонального статистичного критерію F^* – кутового перетворення Фішера [5, с. 157–158], який призначений для зіставлення двох вибірок за частотою наявності “ефекту”, що цікавить дослідника. Тобто такий ефект оцінює достовірність відмінностей між відсотковими частками двох вибірок, в яких зареєстровано “ефект”. У методичних дослідженнях “ефектом” вважається досягнення коефіцієнта навченості 0,7, а “відсутність ефекту” – недосягнення цього коефіцієнта. Для розрахунків були використані дані післяекспериментального зрізу кожної групи.

Для зручності підрахунку зведемо дані післяекспериментального зрізу за двома серіями експерименту. Оскільки середній коефіцієнт навченості за результатами післяекспериментального

зрізу в усіх експериментальних групах (обидва варіанти методики) складає **0,80**, перевіряємо, де більша частка студентів магістратури, які досягли коефіцієнта навченості – 0,80: у групі ЕГ-1 або у групі ЕГ-2. Результати свідчать, що в групі, яка навчалась за варіантом методики А (ЕГ-1), відповідають висунутому критерію 10 студентів магістратури з 15 (66,7%), а в групі варіанта методики Б (ЕГ-2) – 5 магістрантів із 20, що складає 25%.

Звідси сформулюємо дві статистичні гіпотези H_0 і H_1 :

H_0 : Частка осіб, що досягла коефіцієнта навченості 0,80 в групі ЕГ-1 не більша, ніж в групі ЕГ-2.

H_1 : Частка осіб, що досягла коефіцієнта навченості 0,80, в групі ЕГ-1 більша, ніж в ЕГ-2. Для перевірки правильності гіпотез необхідно було порівняти емпіричне і критичне значення кутового перетворення Фішера. Якщо $\varphi^*_{\text{емп}} < \varphi^*_{\text{кр}}$, то приймається нульова гіпотеза (H_0), якщо ж $\varphi^*_{\text{емп}} > \varphi^*_{\text{кр}}$, то приймається альтернативна гіпотеза (H_1). Побудуємо таблицю емпіричних частот за двома значеннями ознаки: “Є ефект”, “Немає ефекту” (див. табл. 7). У зіставленні враховуються лише відсоткові частки за стовпчиком “Є ефект” [2, с. 162].

Таблиця 7

Відсоткові частки учасників експериментальних груп для перевірки ефективності методики по горизонталі

Групи	“Є ефект”			“Немає ефекту”		Загальна к-сть студентів
	К-сть студентів	Відсоткова ставка	φ^*	К-сть студентів	Відсоткова частка	
ЕГ-1	10	67%	1,805	5	33%	15
ЕГ-2	5	25%	0,645	15	75%	20

За таблицю “Величини кута φ для різних відсоткових часток” [5, с. 330] визначимо величини φ , що відповідають відсотковим часткам кожної з груп:

$$\varphi_1 (0,67\%) = 1,805,$$

$$\varphi_2 (0,40\%) = 0,645.$$

Підраховуємо емпіричне значення $\varphi^*_{\text{емп}}$ за формулою, запропонованою Є. В. Сидоренко : $\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$, де $\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2)$, де:

φ_1 – кут, що відповідає більшій відсотковій частині;

φ_2 – кут, що відповідає меншій відсотковій частині;

n_1 – кількість спостережень у виборці 1;

n_2 – кількість спостережень у виборці 2;

Звідси в нашому дослідженні:

$$\varphi^*_{\text{емп}} = (1,805 - 0,645) \cdot \sqrt{\frac{15 \cdot 20}{15 + 20}} = 1,16 \cdot \sqrt{8,57} = 1,16 \cdot 2,928 = 2,53$$

Порівняємо отримане значення $\varphi^*_{\text{емп}} = 2,53$ з критичним значенням $\varphi^*_{\text{кр}}$, що відповідає прийняттю в психології рівням статистичної значущості [5, с. 162–163]: $\varphi^*_{\text{кр}} = \begin{cases} 1,64 (p \leq 0,05) \\ 2,31 (p \leq 0,01) \end{cases}$, ми дійшли висновку, що $2,53 > 2,31$, отже $\varphi^*_{\text{емп}} > \varphi^*_{\text{кр}}$

Отримане емпіричне значення $\varphi^*_{\text{емп}} = 2,53$ є більшим за критичне значення, отже, міститься в зоні значущості, що свідчить про підтвердження статистичної гіпотези H_1 , що частка осіб, які досягли коефіцієнта навченості 0,80, у групі ЕГ-1 більша, ніж в ЕГ-2 і відкидається гіпотеза H_0 . Зобразимо проведені розрахунки схематично на рисунку осі значущості (див. рис. 1).

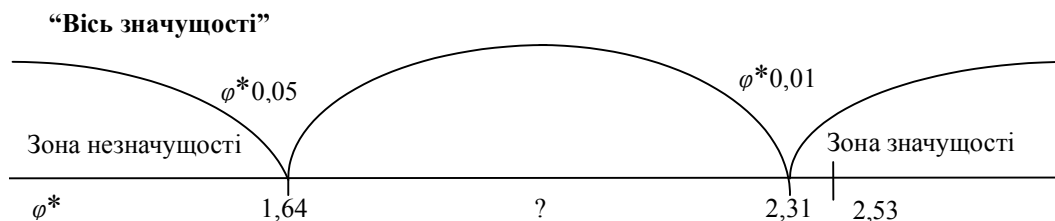

Рис. 1. Визначення критерію φ^* для перевірки надійності отриманих результатів експериментального дослідження

Результати навчання студентів магістратури за варіантами А і Б суттєво не відрізняються. Обидві методики дали змогу отримати приріст. Однак за допомогою кутового перетворення Фішера варіант А виявився ефективнішим (див. табл. 8), що дає нам підстави рекомендувати цей варіант проектної методики формування СКК у майбутніх викладачів АМ.

Таблиця 8

Сумарний приріст показників коефіцієнтів за сукупністю всіх критеріїв за результатами перед- і післяекспериментального зрізів

Група	Доекспериментального навчання		Післяекспериментального навчання	
	ЕГ-1	ЕГ-2	ЕГ-1	ЕГ-2
Коефіцієнт навченості	0.53	0.44	0.88	0.71

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отже, експериментальна перевірка ефективності методики СКК у майбутніх викладачів АМ засобами проектної роботи досягла поставленої мети і завдань експерименту: 1) експериментально підтверджено робочу гіпотезу про те, що досягнення високого рівня сформованості СКК на заняттях з навчальної дисципліни “Практика усного та писемного мовлення” буде можливим за умов застосування відповідної системи спеціально організованих вправ і проектних завдань інформаційно-дослідницького проекту; 2) експериментально підтверджено навчальний потенціал розробленої системи вправ у реальних умовах навчання; 3) експериментально доведено доцільність виконання вправ на зняття труднощів навігації веб-сайтів, які містять статті-новини. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці методики формування СКК у майбутніх викладачів АМ засобами проектної роботи в межах інших тем програми, а також розробці методики формування інших компонентів лінгвосоціокультурної компетентності у майбутніх викладачів АМ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – № 4. – С. 52–69.
2. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко – СПб. : ООО “Речь”, 2002. – 350 с.
3. Проектна методика формування соціокультурної компетентності майбутніх філологів за допомогою автентичного художнього фільму / Ю. І. // . – 2013. – № 111. – С. 346–348.
4. Штульман Э. А. Основы эксперимента в методике обучения иностранным языкам / Эдуард Абрамович Штульман. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1971. – 144 с.
5. Milan D. Developing Reading Skills / D. Milan. – 4th ed. – New York: McGraw-Hill, Inc., 1995. – 568 p.
6. Sharma P. Reading the News / P. Sharma. – Heinle, Cengage Learning, 2007. – 112 p.

REFERENCES

1. Bespal'ko V. P. Opyt razrabotky y yspol'zovaniya kryteryev kachestva usvoeniya znanyj / V. P. Bespal'ko // Sovetskaia pedahohyka. – 1968. – № 4. – S. 52–69.
2. Sydorenko E. V. Metody matematycheskoj obrabotky v psykhohohyy / E. V. Sydorenko – SPb. : OOO “Rech”, 2002. – 350 s.
3. Trykashyna Yu. I. Proektna metodyka formuvanni sotsiokul'turnoi kompetentnosti majbutnikh filolohiv za dopomohoiu avtentychnoho khudozhn'oho fil'mu/ Yu. I. Trykashna // Visnyk Chernihiv'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu. Seriia : Pedahohichni nauky. – 2013. – № 111. – S. 346–348.
4. Shtul'man E. A. Osnovy eksperymenta v metodyke obucheniya ynostrannym iazykam / Eduard Abramovych Shtul'man. – Voronezh: Yzd-vo VHU, 1971. – 144 s.
5. Milan D. Developing Reading Skills / D. Milan. – 4th ed. – New York: McGraw-Hill, Inc., 1995. – 568 p.
6. Sharma P. Reading the News / P. Sharma. – Heinle, Cengage Learning, 2007. – 112 p.